

Шевяков Максим Олександрович,
*старший викладач кафедри
адміністративного права, процесу
та адміністративної діяльності
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ*

ДИСКРИМІНАЦІЯ ЯК РІЗНОВИД ПРАВОПОРУШЕНЬ, ЩО ПОСЯГАЮТЬ НА ГРОМАДСЬКИЙ ПОРЯДОК І ГРОМАДСЬКУ БЕЗПЕКУ

Забезпечення та дотримання громадської безпеки та порядку завжди були та залишаються актуальними напрямками діяльності кожної держави в розрізі забезпечення прав та основоположних свобод людини і громадянина. У нас час досить важливим є виокремлення дискримінації як правопорушення, яке зачіпає безпосередні права людини.

Підписавши у 2014 році Угоду про асоціацію з Європейським Союзом, Україна зобов'язалася адаптувати національне законодавство до європейських та міжнародних стандартів у сфері захисту прав людини. При цьому чільне місце посідає повага до прав людини та гарантування рівних політичних, економічних, соціальних і культурних прав громадянам незалежно від їх етнічної, релігійної чи мовної приналежності, недискримінація та толерантність.

Дискримінація виникає, коли до людей у подібній ситуації ставляться гірше, ніж до інших, просто тому, що вони належать або сприймаються як належні до певної групи чи категорії людей [1, с. 76].

Люди можуть бути дискриміновані через свій вік, інвалідність, національне походження, етнічне походження, політичні погляди, расу, релігію, стать, сексуальну орієнтацію, мову, свою культуру та багато інших причин.

Дискримінація, яка часто виникає через упередження, послаблює людей, заважає їм стати активними громадянами, обмежує їхні можливості розвивати свої навички та, у багатьох випадках, перешкоджає доступу до роботи, медичної допомоги, освіти чи житла.

Дискримінація має прямі наслідки для окремих осіб і груп, які є її жертвами, а також непрямі та глибокі наслідки для суспільства в цілому. Суспільство, в якому дискримінація дозволена або терпима, - це суспільство, в якому люди позбавлені можливості вільно реалізувати свій повний потенціал для себе та суспільства.

Дискримінація може бути прямою або непрямю. Пряма дискримінація характеризується наміром дискримінувати особу чи групу, наприклад, коли служба зайнятості відхиляє кандидатів осіб ромської народності або коли

житлова компанія не здає житло мігрантам.

Непряма дискримінація має місце, коли зовні нейтральна позиція, критерій або практика ставить членів певної групи в не вигідне становище порівняно з іншими. Приклади цього можуть варіюватися від вимог до мінімального зросту для пожежників (що може виключати набагато більше жінок-кандидатів, ніж чоловіків-кандидатів) до компанії, яка не бере на роботу осіб жіночої статі. Ці, здавалося б, нейтрально сформульовані правила можуть насправді завдати непропорційної шкоди членам певної соціальної групи.

Також варто виокремити структурну дискримінацію, яка являє собою спосіб організації нашого суспільства. Сама система ставить у не вигідне становище певні групи людей. Структурна дискримінація впливає на норми, звичайну практику, ставлення та поведінку, які створюють перешкоди для досягнення справжньої рівності чи рівних можливостей [2, с.45].

Структурна дискримінація часто набуває форми інституційних упереджень, механізмів, які регулярно помиляються на користь однієї групи, водночас дискримінуючи іншу групу чи окремих осіб. Бувають випадки, коли дискримінація не вкорінена у переконаннях однієї людини щодо іншої особи чи групи людей, а є невід'ємною частиною самих інституційних структур, правових чи правових.

Існування структурної дискримінації створює проблему для держав при ухваленні такої політики, яка б використовувала як правові основи, так і інші стимули для пристосування до моделей поведінки та відмінностей у функціонуванні інституцій. Однією з відповідей на цю проблему може бути освіта з прав людини.

Зазвичай більшість здійснює дискримінацію щодо меншості, хоча меншини також зазнають дискримінації. Бути в більшості - це статична або динамічна ситуація, яка залежить від багатьох факторів. Якщо ми переможемо на демократичних виборах, ми матимемо більшість на основі наших переконань, наших рішень або, наприклад, результатів голосування. Якщо наші переконання зміняться або якщо партія, яку ми підтримуємо, програє ці вибори, ми також втрачаємо статус більшості. Існують більш статичні ситуації більшості та меншості, коли один або декілька аспектів нашої ідентичності (національність, релігія, сексуальна орієнтація, стать, спосіб життя, інвалідність) представляють меншу (зазвичай набагато меншу) групу.

Демократичні країни підпорядковуються «тиранії більшості»: ситуації, коли правління більшості є настільки гнітючим, що повністю ігнорує потреби та бажання меншості. Рамки прав людини не лише захищають громадян від гноблення з боку окремої людини чи невеликої групи людей, вони є засобом захисту меншості від більшості [3, с.114].

Варто зазначити, що в українському законодавстві, відповідальність за дискримінацію встановлена Кодексом України про адміністративні правопорушення (ст. 173-2, ст. 173-3) та Кримінальним кодексом України (ст. 161).

Отже, зважаючи на все вищесказане, варто виокремити декілька підходів щодо боротьби з дискримінацією, зокрема виділимо такі:

- правова діяльність щодо зміцнення права на недискримінацію;
- освітні програми, присвячені просвітницькій та інформаційній діяльності, спрямованій проти механізмів упереджень і нетерпимості, які сприяють дискримінації та гнобленню людей, а також сприянню різноманітності та толерантності;
- активність громадянського суспільства, спрямована на засудження дискримінації та упереджень, боротьбу зі злочинами на ґрунті ненависті та мовою ворожнечі, підтримку жертв дискримінації та просування відповідних законодавчих змін.

Доцільно зазначити, що громадський порядок є невід'ємною частиною розвинутої держави із демократичними цінностями. Безпосередня охорона громадського порядку потребує застосування значних зусиль та засобів, внаслідок чого починає виникати закономірний комплекс проблем, що безперечно взаємопов'язані одна з одною [4].

У висновках варто сказати, що проблема дискримінації значним чином впливає на нормальний розвиток суспільства та загрожує громадському порядку та безпеці. Тому, держава повинна робити поступові та дієві кроки щодо нейтралізації дискримінаційних явищ в країні.

Література

1. Васильченко О.П. Принцип рівності прав і свобод людини і громадянина в конституційному праві України: доктринальні і прикладні аспекти : дис. д-ра юрид. наук : 12.00.02 / Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. Київ, 2015. 467 с.
2. Христова Г. Питання заборони та протидії дискримінації : методичні рекомендації для юристів. Київ: Рада Європи, 2015. 112 с.
3. Равлінко З.П. Заборона дискримінації: загальнотеоретичне дослідження: дис. канд. юрид. наук: 12.00.01. Національний університет «Львівська політехніка». Львів, 2016. 201 с.
4. Шевяков М.О. Національна поліція України як суб'єкт профілактики адміністративних правопорушень у сфері громадського порядку та громадської безпеки. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ: науковий журнал*. 2021. № 4 (114). С. 46-53.